

de notenkrakersuite

Wat zou jij ervan vinden als je als kerstgeschenk een houten notenkraker zou krijgen? Waarschijnlijk een beetje raar opkijken en hopen dat er nog andere cadeautjes volgen. Klaartje krijgt voor kerstmis van haar peter, Herr Drosselmeyer, zo'n notenkraker cadeau. Het is geen gewone notenkraker. Neen, peter Drosselmeyer heeft hem zelf gemaakt uit een stuk hout in de vorm van een ventje. Klaartje is dolgelukkig met haar zelfgemaakte notenkraker. Broer Fritz gooit echter al gauw roet in het eten want hij maakt de notenkraker stuk. Klaartje stopt haar gebroken notenkraker dan maar in een poppenbedje.

's Nachts kan Klaartje niet goed slapen. Als ze zachtjes naar beneden gaat, komt ze in een droomwereld terecht. Ze komt oog in oog te staan met een levensgrote muis, gevolgd door een heel muizenleger. Uit alle hoeken van de kamer komen muizen aangerend. Klaartje roept de hulp in van de tinnen soldaatjes van haar broer Fritz, die ook onmiddellijk tot leven komen. Ook de notenkraker, die een knappe prins blijkt te zijn, trekt mee ten strijde tegen het muizenleger. De overmacht van het muizenleger is echter te groot. De notenkraker en de soldaatjes dreigen ten onder te gaan. Klaartje slingert haar pantoffel naar het hoofd van de supermuis die bewusteloos op de grond valt. De notenkraker doodt de supermuis en het muizenleger druipt verslagen af. Klaartje wordt door haar toverprins meegenomen naar een land vol snoepgoed, naar het toverslot van de fee Suikerboon. Snoepjes uit alle landen dansten voor Klaartje en haar prins.

De volgende ochtend ontwaakt Klaartje in haar bed. Heeft ze al die avonturen echt beleefd of was het maar een droom?

Het verhaal van 'De Notenkraker' is gebaseerd op een verhaal van de Franse schrijver E.T.A.Hoffmann: **De Notenkraker en de koning van de muizen.**

De (orkest)suite die wij beluisteren, bestaat uit minder dan een kwart van de oorspronkelijke balletmuziek. De eerste uitvoeringen van het ballet kenden geen groot succes. De uitvoeringen van de kortere suite echter wel.

Nu kennen beide werken een groot succes. Vooral rond kerstmis worden ze vaak uitgevoerd.

De Notenkrakersuite van Peter Iljits Tsjaikovski

- Ouverture
- Mars
- Dans van de suikerfee
- Russische dans: Trepak
- Arabische dans
- Chinese dans
- Dans van de rietfluitjes
- Bloemenwals

Peter Ijits Tsjaikovski: al van gehoord?

Zijn er in jouw klas of school ook zo van die kinderen die steeds alleen lopen, net alsof ze geen vriendjes willen? Kinderen die zich steeds anders gedragen dan de anderen? Zo'n kind was Tsjaikovski! Hij werd geboren in 1840 in Rusland en kreeg de naam Peter (Pjotr) Ijits. Voor ons is dit misschien een wat vreemde naam, maar voor Rusland is dit doodnormaal (zoiets als Jan bij ons). Z'n vader was eigenaar van een ijzermijn. Z'n ouders zagen de toekomst van de kleine Peter al helemaal voor zich: kostschool, universiteit en beroeps carrière. Advocaat worden leek hen wel wat. Het is echter een beetje anders uitgedraaid!

Peter had op school weinig vriendjes. Hij was wel verknocht aan z'n moeder Alexandra (echt een moederkindje dus) en aan z'n gouvernante Fanny. Op 5-jarige leeftijd kreeg Peter z'n eerste pianoles. Na korte tijd speelde hij al stukken van Chopin, een componist die heel wat pianomuziek heeft geschreven. Ook probeerde Peter toen al om zelf liedjes te componeren! Muziek maakte een enorme indruk op Peter. Zo barstte hij ooit in tranen uit en riep: *'Oh, die muziek. Die zit in m'n hoofd en laat me maar niet met rust!'*

Toen Peter acht werd, moest hij naar kostschool. Fanny werd ontslagen en z'n moeder mocht uiteraard niet mee naar school. Dit vond hij verschrikkelijk. Ook toen zocht en vond hij troost in de muziek!

'Ik blijf altijd in de buurt van de piano, die me opvrolijkt als ik verdrietig ben.'
(De 10-jarige Tsjaikovski in een brief aan z'n vroegere gouvernante Fanny in 1850)

Na z'n kostschoolperiode werd Peter naar een school gestuurd om een opleiding te volgen in de rechten. Je weet wel, z'n ouders wilden dat hij advocaat werd! In 1854, Peter was toen 14, stierf z'n moeder. Peter zocht weer troost in z'n muziek. In deze tijd componeerde hij z'n eerste echte composities. Hoewel muziek steeds belangrijker werd in Peters leven, bleef hij toch nog rechten studeren. Hij ging zelfs als ambtenaar werken aan het ministerie van justitie te St.-Petersburg.

'Tijdens het eten spraken ze over mijn muzikale aanleg. Vader zei dat ik nog best musicus zou kunnen worden. Stel je voor dat dat waar was! Maar ook al heb ik misschien talent, ik kan het nu niet meer ontwikkelen, want ze hebben een - niet al te beste - ambtenaar van me gemaakt.' (Tsjaikovski in een brief aan z'n zus Sasja, maart 1861)

Peter bleef dromen van een muzikale carrière en in 1863 had hij er genoeg van: Hij gaf z'n job op en ging muziek studeren aan het conservatorium van St-Petersburg. Z'n grote droom leek in vervulling te gaan, maar ook nu liep het wel wat anders. Hij maakte kennis met grote Russische componisten (Borodin, Moessorgski, Rimski-Korsakov, ...) maar hij voelde zich niet een van hen. Hij vond Rusland benauwend en reisde veel, maar hij verlangde telkens wanhopig terug naar z'n vaderland. Hij hunkerde ernaar om een nauwe band met iemand aan te knopen, maar hij verstijfde bij de gedachte aan intiem contact.

In 1877 maakte hij kennis met de rijke weduwe Nadesja von Meck. Zij had grote bewondering voor Tsjaikovski's muziek. Ze was welstellend en gaf Tsjaikovski jaarlijks een inkomen zodat hij volop kon componeren. De enige voorwaarde was dat hij haar nooit mocht ontmoeten. Dertien jaar lang schreven ze elkaar dan maar een massa brieven: in totaal meer dan 1100!

'O, wat is het toch moeilijk om iemand door middel van de muziek te laten zien en voelen wat wij zelf zien en voelen!' (Tsjaikovski, brief aan Madame von Meck, 28/3/1878)

'Ik vind het de plicht van een kunstenaar om nooit op te geven. Luiheid is een zeer menselijke eigenschap, maar voor de kunstenaar is het fnuikend eraan toe te geven.' (Tsjaikovski in een brief aan Madame von Meck, juli 1878)

In 1890 kwam er abrupt een einde aan de correspondentie tussen hen beiden en ook aan het jaargeld dat Madame von Meck Tsjaikovski toekende.

Tsjaikovski is ook korte tijd gehuwd geweest met Antonina Milyukova, maar dat huwelijk mislukte.

Tsjaikovski gaf ook heel vaak kritiek op anderen. Dat werd hem, ook door z'n vrienden, vaak kwalijk genomen.

'Ik heb de muziek van die schurk van een Brahms doorgespeeld. Wat een ongetalenteerde schoft!' (Tsjaikovski, dagboek 9/10/1886)

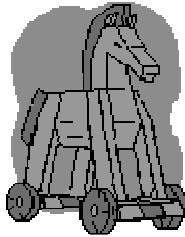

Tsjaikovski stierf in 1893 toen hij 53 was. Men vertelt dat hij door het drinken van besmet water cholera had opgelopen. Er waren echter ook heel wat geruchten over een mogelijke zelfmoord.

P. Tschaikowski

uitwerking van enkele delen uit de notenkrakersuite

Mars van de tinnen soldaatjes

Van een mars heb je waarschijnlijk al wel eens gehoord. Misschien denk je dan onmiddellijk aan marcherende soldaten. Inderdaad is de meeste marsmuziek (neen, niet de muziek van planeet Mars) gecomponeerd om op te marcheren.

Ook Tsjaikovski schreef dit muziekstukje om het marcheren van de tinnen soldaatjes aan te geven (Je weet wel: de tinnen soldaatjes zijn 'de goede soldaten' in ons sprookjesverhaal)

Spreektekst:

A

Kom al - len we stap - pen door het land.

Kom al - len we stap - pen door het land.

B

We stap - pen sa - men door het land. We stap - pen sa - men door het land. We

stap - pen saam, we stap - pen saam, we stap - pen door het land.

Als jij muziekinstrumenten zou kiezen voor een mars waarop een leger moet marcheren, voor welke instrumenten zou je dan kiezen?

Luister eens goed. Voor welke instrumenten heeft Tsjaikovski gekozen?

A-deel van het thema: (koperklazers)

B-deel van het thema: (stijkers)

Dans van de Suikerboon-fee

In dit muziekstukje kiest Tsjaikovski voor een speciaal, minder bekend instrument: de **celesta**. Als je goed luistert, lijkt het op een klokkenspel maar het ziet eruit als een soort piano. Het is dus een klokkenspel met klavier. Door de toetsen van het klavier in te drukken, slaan hamertjes op metalen plaatjes. Je krijgt hierdoor echt een 'sprookjesklank'.

Bewegingsspel: Dans op de muziek als elfjes. Maak hierbij eventueel gebruik van een dunne sjaal. Eén leerling is de fee. Iedereen beweegt vrij door de ruimte en luistert naar de muziek. Daar waar alleen de celesta te horen is, zonder begeleiding van de andere instrumenten, danst alleen de fee en blijven alle andere leerlingen staan. De elfjes staan dan heel stil en kijken toe naar de dans van de fee. Als de andere instrumenten terug meespelen, danst iedereen verder.

Russische dans – Trepak

Trepak: Een trepak is een Russische dans die alleen wordt uitgevoerd door mannen. De mannen dansen grotendeels in gehurkte houding en wisselen dit af met grote sprongen.

Thema-lied:

Wij ko-men van een heel groot land en dan-sen de tre-pak in dat land. Wij
zijn zo blij dat jul-lie er zijn. jul-lie er zijn.

bibliografie

Van Leeuwen J. (red.): **Tsjaikovski**. Gottmer Componistenreeks. Uitgeverij J.H.Gottmer, Bloemendaal, Nederland, 1987, ISBN 90-257-2029-3

Joris R.: **Joepie II**. Photo-Music International, Vosselaar, België, 1987, ISBN 90-72440-04-8

Lenaerts H., Lovrovic L.: **Algemene Muziekcultuur. Deel 1**. Van In, Lier, België, 1991, ISBN 90-306-1890-6

Tight M. (red.): **De Klassieke Muziek-Collectie: Tsjaikovski**. DeAgostini, Amsterdam, Nederland, 1994

Van Weverberg W.: **Muziek beluisteren**. Eigen uitgave, Kontich, België